

NEMZETI TÁRSALKODÓ

Julius 26dik napján 1836.

NEHÁNY SZÓ A' DUNA-HAJÓZÁS KÖRÜL.

(J-r Társalkodója után.)

Zrínyi-gőzhajón Tolna körül, jun. 23, 1836.

A' dunai gőzhajózás mind inkább közelít célirányosb és alaposb kifejléséhez. 1850nak őszében hasitá legelsőszer céljának megfelelő gőzös — Iső Ferencz — e' folyót, 's most már 7 hajóvel keresi a' társaság vállalatának sikerét: öttel a' Dunán, kettővel a' Dunával kapcsolatban levő tengereken. Nádor Pozsony tul — néha Bécs tul is — Pest-Budáig; Zrínyi és Ferencz — ez utolsó 3, legfeljebb 4 hét mulva, miután az igazítás alul kiszabaduland — Budapest és Drenkova közt, Argo és Pannonia Skelagladova és Galacz közt; Ferdinand ez utolsó helytul Konstantinápolyig és vissza; Maria-Dorothea végre Konstantinápoly és Smyrna közt — folytatják rendes szolgálatjukat.

A' vállalat fő vonala ki van tehát jegyezve, de jobb és sikeresebb elrendelése teljesen hibázik még, valamint vonalának még nagyobb kiterjesztése és legfőképtöbb ágra elosztása is. És ezeknek minelőbbi végrehajtása szorgalmazza a' társaság igazgatóságát most mindenek előtt.

Több sikeres próba után mostan már Bécs tetkinthetni a' gőzhajózás legmagasb pontjának, vala-

mint Smyrna 2 év óta tetteleg a' legalantibb. Mintegy 410 mértföldnyi távolság egy helytül a' másikkig! És e' felett milly különböző mind erkölcsi mind technikai körülményeken, népségeken, alkotmányokon keresztül! Mi okbul nem is fog csudálkozni az elfogultlan józan ész azon, ha e' vállalat, melly csak legáltalányosabban van kijelelve, nem forog simán még, de telised teli van mindenemü 's mindenszinü göröncsökkel, bökkenőkkel.

A' vállalatnak igaz középpontja hibázott eddig elé, — olly középpontja, mellyben minden összesítethetett volna. Bécsben rakatott a' tárgy fő alapja ugyan, mert onnan kerekedtek ki az Ezrek, mellyeket itt néhány év előtt, még mikor minden kétes volt, sem én, sem nálam ügyesb, munkásb és állhatatosb sem koldulgathatott volna ki; de Bécs hajóépítésre — noha eddigelé 5 hajónk ott készült — nem alkalmas, 's ha nem egyéb, csak azon okbul sem, mert sem biztosan teletteni hajókat ott nem lehet, sem rögtön javítani, ha valami kis bajuk esnék, minthogy mindigi felvitelük, ha nem is éppen lehetetlen, minden esetre felette hajos, és erszényt 's időt pazérló.

Olly helynek keresése voná tehát az igazgatóság egész figyelmét magára, mellyre mind erkölcsi mind anyagi tekintetben e' kis szó 'egység' valódilag illenek. Mert egy helyütt építeni, másikkán telelni, ismét harmadikkán tatarozni és kijavítani — annyit tenne, mint az egészet legbizonyosabb elpusztulás alapjain hagyni.

Illy központi helynek legfőbb feltételei általányosan véve ezek: Duna-parti város, hol haszonvehető nem egy két de több olly kéz lelhető, melly legalább helyes utánzásra és parancsok végbehajtására alkalmas; 's olly város, hol külföldiek, kik nélkül efféle vállalatokban nem lehetünk, az élet némi kellemeivel is találkozhas-

nak; mert mit ér kincs, mit az éghajlat 's vidék minden kiessége 's bája, ha nincs kivel társalkodniuk; nincs előítélet nélküli kebel, kivel oszthatók előmeneteli, nemesbülési szomjunktak? Szükséges továbbá — 's még sürgetőbben, mert az elsőnek hijával lehetnénk rövid időre, de hosszabbra bizonyosan nem — olly part, melly kiöntéstül ment, 's mellyrül épült vagy javított hajókat minden víz állásnál lebocsátni lehessen; 's szükséges végre olly kikötő, melly víz és jég ártul ment, de egyszersmind olly mélységű is, hogy bele 's belőle kijutni a' folyam minden állapotjában lehessen.

Illy pontnak lelése a' kérdés, a' feladat. Mihez még az járul, hogy vonalunk olly hosszú, 's annyi, 's olly különféle színű akadállyal levén egybeszöve, némi tekintetben egy illy központi hellyel nem végeztük még be a' dolgot, de több kell; mert hol javítsuk 's teletessük alsódunai hajóinkat, 's hol a' tengerieket? 'S hol építsünk e' két vonal-osztályunkra ujakat, ha kell? valamint-hogy legsürgetőbben kell is építnünk ujakat.

A' legérdekesb központi hely azonban minket Magyarokat illet. Mert bár Ulmtól kezdve járja is idővel gőzös a' Dunát, azért ez még is csak Hunniában ölt magára fejedelmi képet, mellyel többi folyamtársit felmulja; 's bármilly élénk hajózás kerekedjék is a' bajor és a'ustriai Dunán, 's bármilly élet viruljon is a' Vaskapu-alattin — a' 'magyar Duna' marad ránk nézve még is mindenkor az által legérdekesb, hogy hazánkat hasítja, 's több vizünkkel természetes egybefüggése, és azokkal mesterséges egybekapcsoltathatása által, az egész vállalatnak derekát, leghasznosb, legnagyobb kifejlésre képes és így valóban legérdekesb részét alkotja.

Eddigélé itt ott volt eldarabolva a' vállalat külön alkotórésze, vagy jobban mondva 'növekedési vagy csak biztosítási tekintetben' sehol sem, és sehogy sem volt ellátva.

Dunán járó mind az öt hajónk, mint mondtam, Bécsben épült, de csak különös szerencse, hogy a' Bécs és Pozsony közti Dunának sekélye nem tartá fogva azoknak egyikét is Bécsben. Zrínyi kicsiben mult, hogy tavál ott nem maradt. Ferencz ellenben az ó-budai szigetek közt, hol a' jég ellen ezelőtt kevés bátorság vala, 1852ben 4 hétnél tovább vesztegelt s a' t., úgy hogy csak a' jó szerencsének köszönhetjük az érintett esetek ideig-óráigi jó és meglehetősen kimentét, valamint számos egyéb jól elsültekét is, mellyeket helyszűke miatt itt most nem érintek. De a' jó szerencse csak szaporán elhagyja gazdáját, ha ez ész és előrelátás által nem köt valamiképp frigyét vele, sőt gondatlanul és resten csak mindent tőle vár.

Az ó-budai sziget felső torkolatja 1854ben bekaróztatott, mi által — századi eseteket tán kivéve — telelő hajónk a' torló jégtől biztosítvák. Mi pedig a' kikötőből kijöhetést illeti, azon Vidra — e' nevet viselő medertisztító gőzmozgony (dredging engine) — segíthet, ha tudnillik egyéb tán még fontosb végbevitelkre nem fordítatik. Például ez év tavaszában az ó-budai szigeten-tarozott Ferencz fogva ült: nem leheté partrul vízre bocsátni, mert az előtte levő víz csak 4 láb mélységü vala, a' 4 láb merülésü hajónak pedig 8 láb mélységü út kelle, minthogy hajónak vízrebocsátásakor legnagyobb gond és felvigyázat mellett is, legalább két annyi mélységü meder kell, mint mellyben rendszerint evezhet. Miképp segítünk magunkon? Vagy jobban mondva, rajtunk ki segített? Ó főherczegsége, senségés Nádorunk, kinek engedelmével Vidra 48 óra alatt Ferencz-

nek 9 lábnyi medret vájt, és Ferencz minden esetre auguszt, september, october és november hónapokban jó nyereséget hajtand a vállalatnak, midőn magára hagyva most is szépen parton ülne, ez egész évben alkalmasint mind ott ülne, 's egy két illy eset a társaság financi állapotját hálalosan megsebesítvén az egészet tönkre juttatná.

Az első és második tekintetben mind Buda mind az említett ó-budai szigetköz némileg megfelel szükségünknek, mert Budán van ügyes kéz, 's az élet némi kellemei is léteznek ott, a kikötő pedig a jégtorlástul ment; de viszont felette bizonytalan 's véletlentül függő a hajók vízrebocsátása, 's még inkább a kikötőből kijuthatása. Mi azon medret illeti, melly a hajók veszély nélküli vízre bocsátására szükséges, azt ki lehetne ugyan Vidrával szaporán vájni, melly egy dolgozó nap alatt 100 köb (cubic) öl sárnál, fővenynél, porondnál 's a t. többet hozhat 10 láb mélységből napsfényre; de azon folyó rakvány, melly minden nagyobbocska víz után el szokta gátolni az ó-budai szigetköz alsó részét, olly bizonytalanná tenné azt, hogy ott olly mozgony mint Vidra, habár utat nyitott is ma, azt néhány nappal később ismét és ismét megnyitni kénytelen lenne. E' részben tehát az ó-budai szigetköz mindig vagy legalább mindaddig tökéletlen kikötő maradand, míg illy féle mozgony annak minden órai szolgálatjára készen nem áll. 'S ugyan mikor remélhetjük ezt, midőn egy tengerparti kikötőnk, de még Velence sőt még Triest sem dicsekszik ollyással?

E' fölött még egy más kellemetlen körülményre bukott a társaság ó-budai kikötőjének kiképzését czélzó törekedésiben. Eppen ott, hol hajót legalkalmasb vízre bocsátni, 's ennek a part leginkább megfelel, valamint a víz tükre is, 's ki-

vált oly szoros helyben mint az ó-budai szigetköz, hol nem egyenest hanem csak rúzsút bocsáthatni vízre hajót — ott 2 felette erős de a' vízben lappangó romai falra akadt, melly valóban hideg víz vala a' munkálóknak 's már valahára magokat 'kikötőben' reménylőknek nehéz veritékire.

Mi okok ellenmondást nem szenvedő paranccsal arra inték a' társaság igazgatóságát 'még másutt is keresni helyet, mielőtt a' most említett, ámbár sok tekintethen célirányos de még sem tökéletes helyzetébe tetemesb tőkét verne.'

Már oly helyet hol talál, 's ha talál is, mikor rendelheti azt el, 's kinek költségein, annak eldöntése most a' társaság felette fontos foglalatossága, minthogy nem csak 4 új hajónak minélelőbbi építése van elhatározva, de ugy látszik — legalább saját, noha tán nem igen messzire látó szemeimnek — mintha nem csak egy darabig még minden évben legsürgetőbben kellene szaporítani gőzösink számát, hanem mintha honi általános hajózásunk 's hajó-építésünk' 's mind annak, mi ezekkel szoros kapcsolatban van, józanabb időszakát is most kezdenők.

(Folytatása közelebbről.)

NORTONNAK MELBOURNE LORD ELLEN HÁZASSÁGTÖRÉSÉRT INDITOTT PERE.

(Folytatás.)

Társalkodónk mult héti számjában közlött beszéde után Follett Vilmos ügyvéd úr felolvasá Melbourne lordnak Nortonné asszonysághoz küldött billétjeit, 's tovább Nortonné asszony némely szavait azon leveleiből, melyeket férjéhez vagy

akkor íra, mikor férje volt távol tőle, vagy akkor, mikor maga vala távol Scotziában létében férjétől; végződven a' vádló ügyvéd beszéde, az általa elé állított tanúk hallgattattak-ki; ez meg-esvén, a' bévádlott fél ügyvéde, az attorney-general ajánlá, hogy a' vitatások halasztassanak-el más napra. „Mi, monda, kilenczed fél óra óta vagyunk egy szorosán tömvelevő törvény terem-ben, 's eröm annyira ki vagyok merítve, hogy lehetetlen cliensem ügyének teljes igazságot szolgáltattnom-ki. Bizonyoson az eskütség (jury) is annyira el van bágyadva, hogy az ügy iránt nem lehet olyan figyelemmel, milyent az meg-kíván. Follett Vilmos úr ellene szegült a' más napra halasztásnak; negyed órai pihenés után tehát Campbell János úr imígy kezdé Melbourne lord mellett mentő beszédét: „Nem tehetem hogy ne fejezzem-ki szinlelés nélküli örömemet az Urak által kinyilatkoztatott azon kívánság felett, hogy a' jelen törvénybeli eset még ez éjszakán végeztessék-el. Ez a' kívánság egy gonddal teljes éjtől ment-meg engemet, 's tudom, hogy mi előtt e' teremet elhagyandom, cliensem az ellene támasztott alaptalan vád alól fel fog mentetni. Az Urak aztán, midőn fejeiket párnájikra lehajtandják, azon meggyugtató érzéssel szenderülhetnek álomra, hogy minekutána minden tanúbizonyításokat végig hallgattak 's azokat szenvedély nélkül megfontolták, azon nyugott, de tiszta határozatra jöttek, mi szerént a' tapúbizonyítások a' vád hëbizonyítására merőben elégtelenek. Meg kell vallanom, hogy én szivesb 's fenálló szokásunkkal megegyezőbb tettnek találtam volna, ha tudós barátom (Follett úr) az ügynök hólnapra halasztása iránti kérelmemet inkább támogatja vala mintsem annak ellene szegüljön; de nem, alig hívé ő magát meggyőzetettnek lenni

az iránt, hogy ily elhalasztás a' bévádlottra nézve hasznos lehetne 's töstént a' legtüzesebben ellene szegüle. Ki kell mondanom, hogy ez egészen szokatlan oppositio (ellenzés,) vala, de hiszem a' jelen törvénybeli eset is éppen olyan szokatlan. En azon szándékkal, hogy elhalasztást abból az okból kívánjak, hogy tanúkat állítsak-elő egészen felhagyok, mert én egyetlen egy tanút sem léptetek-fel a' bévádlott mellett. Csupán csak ime', körülállásosabban felvilágosítandó tétel mellett maradok, hogy a' cliensem ellen indított vád teljességgel nem feneklik semmi törvényes alapon, hogy minden ellene felhordott lényeges körülállások csupa koholmányok, 's hogy végre mind azon pontok között; melyek valóságosan hébizonyítottak, nem találhatik csak egy is, melyből cliensemre nézve káros következtetést lehetne kivonni. Állítom, hogy ő ártatlan, 's hogy a' tanúk hallott vallomásaik között egyetlen egy vallomás sincs olyan, mely valamely eskütség (jury) előtt elégséges lehetne arra, hogy őt bűnösnek nyilatkoztassa-ki. Tudós barátom azt mondotta, hogy a' jelen eset criminalis (bűnbeli), ez valójában úgy van. Ez egy súlyos bűn, vétek miatti vád, sőt én a' házassági esküvéssel fogadás megszegését a' legsúlyosb bűnök egyikének nevezném. De minél súlyosb és komolyabb a' vád, annál tisztábbnak és meggyőzőbbnek kellene lennie a' hébizonyításnak is. A' jelen esetben minden gyanítás cliensem mellett áll. Két személy ellen vagyon a' vád, és az eskütség emlékezzék arra, hogy e' kettő közül egyik sem hivattathatik ide, hogy vallomást tegyen. Melbourne lord nem, mert ő a' vádlott, és Nortonné asszony sem mert ő felesége a' vádlónak. Ha tehát valamelyik tanú felállana 's azt vallaná, hogy ő valamely oly körülállást látott, melynél más sen-

ki sem volt jelen, hanem csak a' most nevezett két személyek, úgy e' tanúnak (ha igazat nem mondana is) nem lenne ki ellene mondjon. Ily esetben az Urak csak a' tanú karakterét, ki olyatén vallomást tett, az elbeszélt környülállás hihetőségét, és az ő elbeszélése hitelességének mértékét vehetik megfontolás alá. Ha a' legtisztább életű asszonyt bujasággal vádolják, 's a' vádló azt állítja, hogy a' bujaság elkövetésekor csak egyedül ő volt jelen, így az asszonymnak nincs egyéb min maga mentségét alapítsa, hanem csak ártatlanságának öntudása, az előadott vádnak nem hihetősége, 's az őtet bévádoló karakterének minősége. Ily esetben aztán különösön tisztá, elhatározó 's kétség alá hozhatatlan bizonyítást kellene sürgetni, mely legkisebb kételkedést sem hagyna fen az esküttek tagjainak lelkeikben. Hi n n i ö k kell azoknak azt, hogy a' házasságtörő tett két személyek közt valósággal véghez vitetett, mert csak ily bizonyításnál fogva követelhetné a' vádló azt, hogy az eskütség azokat bűnösöknek nyilatkoztassa-ki. A' legnagyobb csendháborító következesek származnának a' dolgok ellenkező viszonyából és abból, ha a' szentegyház általi összeköttetés tökéletesen bébizonyított házasságtörés nélkül szétbontathatnék. En képes vagyok megmutatni, hogy a' mostani két fél között csak ártatlan meghitt barátság állott-fen, 's általában semmi sem, mit Norton úr nem tudott és helyben nem hagyott volna! Mentnek mondom Norton urat azon gyanutól, mintha ő gondolta volna azt, hogy valamely illetlenség foly a' két személy között. Ez egyike a' legnevezetesb eseteknek, melyek törvényszék előtt valaha megfordultak! — (A' tudós ügyvéd úr elő számlál itt minden környülállásokat, 's erősíti, hogy Norton urnak Melbourne lord látogatásaira nézve nem

volt semmi gyanuja, sőt inkább azokat helybe hagyta) —, Norton úr, folytatá tovább, szem-melláthatólag elámítaték 's más emberek politikai céljának eszközeül engedé magát használtatni. A' cliensemvel ellenkező politikai párt vezérét e' jelen esetben az esküttekhez akarák csatolni, de én Peel Róbert urat itt az eskütt bírák padján éppen olyan örömet látnám, mint akarmely más gentlemant, és valamint Melbourne lord, úgy az ő tanácsadói sem gondolkoztak soha arról, hogy Peel urnak eskütté kinevezése ellen kifogásokat tegyenek. Egy más megjegyzésre méltó vonás a' jelen törvénybeli esetben ez, hogy a' bévádлотtnak tanácsadói mindez mai napiglan a' legtávolabbról sem gyanították, hogy kik lehetnének itten tanúk, kivéven két előállítottat, és még egy harmadikot, ki nem hivatott elő. Egyházi törvényszék előtt időnek, helynek és körülállásoknak (való perek folytakor) békell bizonyítatniok, itt pedig egy átaljában semmi sincs meghatározva; a' bizonyítások 4—5 évi időszakban hol ide hol oda csaponganak, azonban kizárnak minden az iránti bizonyítást, mi az utobbi 2 vagy három esztendő alatt történt, mely évek alatt a' felek folyvást békességben éltek egymással. Melbourne lord is folytatta ezen időszak alatt látogatásait, 's a' familiával azon barátságos lábon állott mint az előtt. Az 1854, 1855 és 1856dik esztendőkre nézve egy bizonyág sem hozatott-elő, 's ez oly körülállás, melynek a' hasonló esetek évkönyveiben nincs példája. Hanem ha szemes, igazságos, élesen megkülönböztetni tudó 's figyelmes tehát az eskütség, milyen — arról meg vagyok győződve — ez a' mostani eskütség is, merőben lehetetlen különben, hogy a' felek ártatlansága bébizonyítottassék. — Ilyen körülállások között, ismétlem az Uraknak

a' bévádlott csak úgy védelmezheti magát, ha a' vádnak természetét, 's azoknak karakterét, kik a' vádlást tették, kimutatja. Jelen esetben a' vádolást elcsapott cselédség teszi, mely az embereknek nagyon veszedelmes osztálya minden esetben, nevezetesen pedig az olyanban, milyen az előttünk levő. Tudós barátom egy törvénykönyvet citala; engedjék-meg az Urak hogy én is citáljak egy más törvénykönyvből, melyben ez mondatik: „Midőn valamely cseléd tett titokfelfedezést, ilyenkor legfőbb dolog azt bémegbizonyítani, hogy a' felfedezés a' megsértett féllal halogatás nélkül közöltetett. Ha a' felfedezés valamely czivódás vagy szolgálatból elbocsátás után, vagy pedig csak hosszab időszak után történt, úgy az nagyon kétséges.“ Jelen esetben az úgy mondott titokfelfedezés vagy titok megjelentés a' szolgálatból elbocsátatás, közbe jött czivódás és hosszabb időszak elfolyta után tétetett; itt tehát a' citált tudós írónak minden alternatívái együtt vannak. A' módra nézve, mi szerént ezen eset felfogott, kénytelen vagyok azt vallani, hogy előttem még egy sem fordult meg, melynél oly kevés tekintet lett volna a' felek becsületére, mint azokéira, kiknek ügyöket most folytatom. Nem tiszta-e hogy Norton úr ügyvivői mind azokat, kik ennek előtte az ő 's felesége szolgálatjában voltak, azon czélból puhatoltak ki, hogy meggyőződjenek arról, mennyire bizonyíthatnák bé valyon azok, vallomásaik által Melbourne lord és Nortonne asszonyság állított vétkét? A' tanúk tudták tehát, mi vala amaz ügyvivők célja, 's csupán azon tanúk szollittattak-meg, kikről előre fellehete tenni, hogy vallomásaik által ezen czélt elősegítendik. Tudós barátom (Follett) azt igérte vala az eskütségnak, hogy eleibe állítandja mind azokat az embereket, kik Norton

urnál és Nortonné asszonyságnál szolgáltak; de teljesítette-e ígéretét? Ott vagyon Gulliverné asszony, Nortonné asszonyságnak dajkája 's szolgálója; miért nem hivatott ez ide elő? Follett Vilmos úr nagyon helyesen jegyzette meg, hogy az előttünk levő vád, természetére nézve bűnbeli, a' házassági esküvel tett fogadásnak megszegése valójában minden esetre nagyon súlyos bűn. Annakokáért ilyen esethen a' vádat folytató felek egyetlen egy céljoknak annak kellene lennie, hogy az igazságot kinyomozzák, helyre állítsák, akárminémű legyen is az. Ugy de ha a' mostani vádló célja ez volna, bizony a' fenszorgó eset nem fogott volna oly álnokul folytattatni. Miért nem hivatott tehát elő Gulliverné asszony, ki, mivel olyan sokáig volt Nortonné asszonyságnál szolgálatban, bé tudja vala bizonyítani, ha valyon ezen asszonyság vétke-e vagy nem. Ő még sem hivaték elé, 's e' szerént tudós barátom az ő imént tett ígéretét nem teljesíté. Minden tanúk nem idéztettek elő; a' tanúk megválogattattak 's csupán azok bocsáttattak a' vallomásra, kiket előre bétanitottak arra, a' mit valljanak. Miért nem hivatott elé Fitnessz? Hiszen ő még most is a' Norton úr szolgálatjában vagyon, miért nem idéztetett tehát? Azért, mert ő Norton úr és Nortonné asszonyságnak egymástól külön válásokkor jelen volt, 's felvilágosíthatta volna mind azokat a' környülállásokat, melyek ama' külön válást valósággal okozták. — Tudós barátom egy környülállást említett, melyet teljességgel nem akarok elmellőzni; megjegyzését tudniillik a' levelek megtalálására nézve. Ezen tekintetben éppen semmi bizonyosság sincs 's már ez legelső symptomája egy oly alkotmány ingadozásának, mely lassanként porba dülend. Azon titkolódzásról sem felejtkezhetem el, mely szerént

Melbourne lord Norton úr házához közeledni szokott volna, 's mely felett tudós barátom oly szélesen kiterjedett, sőt annyira ment, hogy a' lordot azzal vádolná, ez egy hátulsó ajtón lopodzott bé. De miből áll az egész dolog? — Az említett ajtó a' park felé nyílik 's az ebédlo szobába viszen. Nincsen sem kopogója sem csengetyűje 's a' legelőször felszóllított 's kihallgatott tanú, Norton Fletcher úr, maga is azt vallá, hogy ő mindég ezen ajtón szokott Princes-Courtba menni. Ez egy utszaajtó 's mivel Melbourne lord is ezen az ajtón szokott volt a' házhoz menni, abból az eskütséggel azt akarják következtetni, a' lord azt azért cselekedte, hogy Norton urnak gyalázatjára legyen. De a' vádló félnek imez elhibázott csapása oly hatással vala mind az eskütekre mind más jelen levőkre, hogy az én tudós barátom csak egyetlenegy kérdésecskét sem bátorkodék e' tárgyról valamelyik tanúhoz intézni. Ismétlem, hogy a' vádló kötelessége lesz vala megmutogatni, mik voltak a' két felé válást okozott veszekedésnek körülményei; azonban annyi világosan látszik, hogy a' Melbourne lord elleni vádnak azokkal nincs semmi egybeköttetése. Ez a' vád, mint fenebb látható, egy későbbi gondolat, melyet valamely gazember sugott a' vádló fülébe, kiből csufot üzött. Valaki a' vádlót eszközzé tette, 's álook czélból arra tanácsolta, hogy tegye-meg a' vádat, melyről ő előbb nem is álmadozott. A' kihallgatott tanúkra nézve általános tételül azt ohajtanám megállítani, hogy azok olyan személyekből állanak, melyek egy általjában semmi hitelt sem érdemelnek, vagy olyanakból, melyek merőben létalaptalan dolgokat vallottak, oly környülállásokat érintőket tudniillik, melyek a' bévádlottak ártatlanságával igen jól megegyeztethetők. Fletcher Norton urnak és

Darby úrnak, kik közül ez egy törvény tudós, 's mind ketten igen tiszteletre méltó férfiak, valomásaik nagyon fontosok, mivel azt bizonyítják, hogy Norton úr és felesége együtt létök utolsó pillantatjáiglan legnagyobb boldogságban éltek egymással. És kérdem most, valyon lehetséges-e, valyon az emberi természetben alapítva lehetett-e az, hogy Norton úr nyugottan és megelégedve élhessen feleségével, ha ez valósággal oly bűnös életet folytatott, milyennel vádoltatik? Az eskütség egyik tagja azt kérdezé az egyik tanútól, ha valyon Norton úr és felesége együtt aluttak-e? 'S e' kérdésre az a' felelet adatott, hogy együtt. És kérdem már most, lehetséges-e, hogy mind a' ketten ugyan azon egy nyoszolyát foglalják el, ugyan azon egy asztalnál üljenek 's 1827-től fogva 1836-ig kölcsönös szeretettel és hajlandósággal viseltessenek egymáshoz, ha az asszony azon évek sorában egy más férfiuval vétkes társalkodást folytatott? Az asszony, mint tudjuk, midőn szeretője van, nem szenvedheti sőt utálja férjét; tekintetét annak, kinek hűséget, szeretetet 's tiszteletet fogadott esküvéssel, nem tűrheti. Itt pedig nem vala semmi változás a' hajlandóságban. A' legünnepélyesebben kinyilatkoztatom azért itt az Isten előtt, hogy reám nézve egyedül e' környülállás tökéletesen meggyőző tanúbizonyság az ő ártatlanságáról. — Betts-né asszonyt, egy földinémet, hallgaták ki leelőbb, ki ellen nincs semmi kifogásom. Ez 1832-ben lépett Nortonné asszonyság szolgálatjába, 's Melbourne lord látogatásairól tett vallomást. Az én nemes cliensem nem tagadja, hogy meghitt, barátságos lábon állott Nortou urral és Nortonné asszonynyal, 's ártatlan látogatásokat tett náluk, mire mind a' kettő által kéretett. Azután jöve Elliot Anikó (Nortonnénál 1831 végétől fogva 1833-ig több-

nyire dajkaleány), ez egy rossz hitelű tanú, egy elcsapott cseléd. (Follett úr: Nem!) Ismét mondom, egy elcsapott cseléd, és egy rossz hitelű tanú. Az én tudós barátom azt mondja nem; de miért vallá-meg tehát maga Anikó, hogy ő mint hajadon személy terhbe esett 's azért asszonyától elüzetett? Azonban, úgy látszik hogy tudós barátom kevély Anikójával, ez vala az ő tromfkártyája, 's még büszkélkedék vele. A' többi tanúkkal öszve hasonlítva, igaz hogy Anikó bizony tiszta, mint a' lehullott új hó; még is egy vagy más eset által csak ugyan terhbe esék. (Kaczagás.) Meglehet csalatkozom, mindazonáltal nem tehetem hogy azt ne higgyem, hogy ha valamely hajadon leány terhbe esik, annak tiltott társalkodásának kellett lenni valamely férfival (kaczagás), és ha ez igaz, úgy a' szüzesség parancsolatját szükségesképpen megszegte. És ha gyermeket szült, úgy vélem, többé bizony nem tiszta szüzleány. (Kaczagás.) Azonban Anikó maga nem igen látszék büszkélkedni terhbe estével, mert eleinte ugyan csak iparkodék azt titkolni. A' kérdéseket meddig leheté kikerülgeté, 's csak utoljára vallá-meg hogy a' szolgálatból elcsapatott 's megáldatott állapotban volt. Ő annak okaért éppen nem oly tanú, mely azt követelhesse, hogy higgyenek neki. De mit is vallott? azt hogy a' gyermekeket rendszerént Melbourne lordhoz vezette, mikor a' lord látogatásra ment. Itt Anikó ellenkezőleg vallott Morrisné asszonynyal, ki azt vallotta, hogy Melbourne lord a' gyermekeket nem szenvedheti. Anikó a' gyermekeket (felsőbb emeletből) levezette, mikor a' csengetyü megszóllalt, 's mikor ismét megcsendült, akkor visszavezette őket. Egykor csengetének, ezt vallá tovább Anikó, 's mikor ő lejöve, Melbourne lordot és Nortonné asszonyt együtt

látá, 's ennek keze amazéban vala. 'S a' tanú azt mondja, neki csengettek, hogy lejöjjön, bihetőleg azért, hogy lássa a' csókot, melyről azt a' csókhistoriácskát beszéllte. Milyen különös! Valóban szinte azt hinné az ember, hogy a' lord és asszony éppen coram populo ohajtották az e' féle dolgokat véghez vinni; mert a' tanúk vallomásaik szerint úgy látszik, hogy ők csak nem mindég csengettek a' cselédeknek, mikor közöttök valaminek történnie kellett, (kaczagás). Ez valójában képtelenebb 's minden érzésekkel éstekintetekkel, melyektől személyek hasonló környülmások között vezéreltetnek, ellenkezőbb, hogy sem ellehetne hinni.

(Végzete közelebből.)

ANEKDOTA AZ ÉLETBŐL.

Berlini doctor W. — izraélita — egy gazdag hitsorsosa leányát megkéré magának feleségül, de elutasítaték, mert vallásossága a' szoros orthodoxus atya előtt gyanus vala. Az anya csabitatván azon kinézés által, hogy leányát majd doctorné asszonymak hallandja szállítatni, egész befolyását elővévé, hogy férjét más gondolatokra bírja, 's mindenek felett azon iparkodott, hogy a' doctor igaz vallásosságát legjobb fénybe helyeztesse. — — „Hogyan?“ kiálta végre a' férj, „hát nem kénytelen-e ő mint orvos egyik főparancsolatunkot megszegni; nem kénytelen-e a' szent Szombatnapon recepteket írni?“ — — „„Ugyan hova gondolsz Fiam!““ felele a' leány buzgó ügyvéde, „„hiszem azokat a' recepteket ő Pénteken előre mind megírhatja!““